

PIERRE BRASSEUR

DEN GAMLE

OG DEN NYE

Af Mogens Fønss

Alle sine fine enkeltheder til trods – og de er virkelig mange – må det vist stå nogenlunde klart, at „I en udkant af Paris“ vil blive husket mindre for sin instruktørs indsats, end for *Pierre Brasseurs* overraskende fine spil som forstadsbumsen Juju. Man har, navnlig i Frankrig, villet gøre filmen til *René Clairs* bedste siden „Tavshed er guld“, men påstanden vil næppe vise sig holdbar. Mig forekommer det i hvert fald, at marionetkomediernes store mester denne gang har rystet synligt på hænderne da han trak i trådene. Om det så skyldes, at han har tabt hovedet eller hjertet (eller begge dele), kan altid diskuteres.

Det glædelige ved „Porte des Lilas“ blev mødet med en helt ny side af en skuespiller, som man, efter at have set ham i en god portion af de henved fyre film, han har medvirket i, troede at kende så nogenlunde fra alle vinkler, både som den *kedelige ka'l* eller den *muntre fyr*, han har spillet så mange gange. At han, når han var bedst, var en karakterfremstiller af rang, har der i og for sig aldrig været grund til at betvivle. Det var efterhånden bare så sjældent at han var bedst. Meget af hans filmarbejde gjorde indtryk af at være tilfældigt venstrehåndsarbejde udført i pauserne mellem de store sceneprestationer, som i væsentlig grad var medvirkende til at holde hans ry oppe i hjemlandet. Vi andre derimod begyndte mere og mere at se kæmpekrukken frem for karakterfremstilleren, frikadellen frem for charmøren, selv om man ofte måtte indrømme, at krukken havde gallisk stil og elegance og frikadellen en air af det berømte franske køkken. De faste Brasseurske rekvisitter, det højt hævede venstre øjenbryn, de sorte øjne, der kan spærres op, så det hvide i dem antager format som eventyrets tekopper, det ironiske smil om læberne, gik gerne igen fra rolle til rolle. Det var ofte imponerende, ind

imellem også irriterende. Kunne han overhovedet andet?, begyndte man at spørge sig selv.

Det kunne han altså. Når man synes, at Juju er så stor en sejr for Brasseur, skyldes det ikke mindst at han i denne rolle har be-sejret sig selv. At netop han, måske den mest „teatraliske“ af alle franske skuespillere, var i stand til at skabe en så fint gennemført og diskret og intimt spillet figur som Juju, havde man ikke ventet. At finde buldrebasen Pierre Brasseur som suveræn kunstner på det plan, der stort set har stået tomt siden *Raimus* dage, lover godt for fremtiden.

Det opfordrer også til et blik bagud, over en skuespillerkarriere, der bugter sig i en bakke-dal og hist og her slår et par bratte sving.

*

Pierre Brasseur er, som *Judy Garland* synger, *born in a trunk*. Hans mor var omrejsende provinsskuespillerinde og selv var han bare 15 år gammel, da han første gang stod på en scene og spillede en rolle. Seksten år gammel gik han på *René Maubels* skuespillerskole, senere læste han med *Dorival* og *Harry Baur*. Hans forældre så gerne, muligvis af bitter selverfaring, at han fik et lidt solidere grundlag i livet end en usikker komediant-karriere og indskrev ham på en kunsthåndværkerskole, hvor det var meningen at han skulle uddannes som reklame- og plakattegner, men Brasseur solgte sit adgangskort for at skaffe kapital til at gå ud og more sig med unge (dengang) ukendte jævnaldrende kammerater som *Jean Aurenche*, *Henri Jeanson* og *Jacques Prévert*.

Hans første store teaterrolle var i *Jacques Devals* „L'Amant Révé“, men direktionen og instruktøren fandt at han var så dårlig, at man hurtigst mulig replacerede ham med en ung debutant, friskt ankommet fra Belgien, ved navn *Fernand Gravey*. En af de første film, han

Jean Gabin og Pierre Brasseur i „Tågenes Kaj“.

spillede i, var *Léonce Perrets* filmatisering af „Madame Sans-Gêne“ med *Gloria Swanson* i titelrollen. Det var i 1925, da Pierre Brasseur var et par og tyve år gammel. Det var kun en statstrolle, så hans filmdebut må nok snarere regnes fra *Jacques de Baroncellis* „Feu“ (stumfilmversion fra 1927 eller 28). Senere fulgte så yderligere småroller i „Mon Ami Victor“, „Un Trou dans le Mur“ o.s.v., indtil han endelig i 1937 fik en hovedrolle som den unge, forgældede doktor Dubois i *Serge de Polignys* „Pigen Claudine“, en filmatisering af *Colettes* yndefulde ungpigeskildring, med den ganske unge *Blanchette Brunoy* i titelrollen som skolepigen, der forelsker sig vildt i den fattige, men elegante læge, som tilser kostskolepigerne. Samme år medvirkede han som den unge levedmand Le Rec i „Natlokale 'Café de Paris'“, og insolente overklasseflabe syntes at skulle blive hans speciale både på film og på scenen, indtil *Marcel Carné* en aften i 1938 så ham spille på scenen i et engelsk stykke og omgående engagerede ham til „Tågenes Kaj“.

Pierre Brasseurs spil som havnegangsteren

Lucien Legardier i Carné-filmen blev hans kunstneriske gennembrud som skuespiller og var den første præstation, der for alvor vakte interesse om hans navn. Rollen var en gennemført studie i fejghed og usselhed og placerede ham som en karakterskuespiller med interessante muligheder.

Selv et summarisk uddrag af hans filmroller fra de følgende år virker næsten som et katalog over fransk film på godt og ondt. Man husker ham som Raimus rival, den unge automobilagent Frossard i „Hans sidste Ungdom“ bygget over *Liam O'Flabertys* roman „Mr. Gilhooley“, den fordrukne maler i *Jean Grémillons* hovedværk „Lumière d'été“ fra 1943, som overfrikadellen og mundvirtuosen Frédéric Lemaître i Carnés „Paradisets Børn“ (1944), som gigoloen Rodérique, *Fernandels* konkurrent i kampen om *Simone Simons* gunst i filmatiseringen af *Marcel Achards* kriminal-lystspil „Pétrus“ (1946), som den rige, overegoistiske og hysteriske Georges i „Nattens Porte“ (1946), som den sleske og hensynsløse kunsthandler i *André Cayattes* moderne Romeo og Julie-gen-

Til højre Pierre Brasseur
i „Lumière d'été“
(berøbt besynderligt
nok kaldt „Den gale
Elsker“).

givelse „Een Sommers Lykke“ (1948), som den frække handelsrejsende i seler og damestrømper i Max Opbølls' „Kærlighedens Glæder“ (1952) og glemmer ham helst som Rasputin i filmen af samme navn. I „Blåskæg skifter Koner“ (1952) koketterede han åbenlyst med figuren i bedste Lemaitre-stil og han anvendte nu og da samme teknik som kaptajn Buridan i Abel Gances vittige servering af Dumas' „Dronningens musketerer“.

En af hans interessanteste filmpræstationer, som kommunistføreren Hoederer i filmatiseringen af Sartres „Urene Hænder“ (1951), blev aldrig set i Danmark, hvad der for såvidt

Henri Vidal og Brasseur i „I en udkant af Paris“.

var skade, som han her, i sit modspil til Daniel Gelin som sekretæren og overklasesønnen, ydede en af sine mest intelligent gennemførte indsats.

I de senere år har Brasseur vist sig sjældnere på film end tidligere. Han har fejret triumfer som seriøs skuespiller på førende Pariser-scener i fremragende udførte roller som den hårdebrede rå og selvsikre hærfører Goetz i Sartres „Le Diable et le Bon Dieu“, og i et udpræget *pièce d'acteur* som Sartre, på Brasseurs egen bestilling, skabte med sin bearbejdelse af Dumas pères „Kean“. I titelrollen som den berømte engelske skuespiller, et stykke sceneskredderi, som Dumas oprindelig skabte for den samme Frédéric Lemaitre, som Brasseur så glimrende gengav i „Paradisets Børn“, udfoldede Brasseur et stykke teatervirtuositet, der henrykkede selv de mest blaserte franske kritikere.

Det er ikke mindst på baggrund af hans spil i teaterroller som „Kean“ og i film som „Blåskæg skifter Koner“, at Pierre Brasseur har overrasket os med sin Juju i „Porte des Lilas“. Han har selv engang nævnt „Tågenes Kaj“, „Lumière d'été“ og „Paradisets Børn“ som sine bedste film, hvad der vidner om en sikker evne til at vurdere sin egen indsats. Det var også Brasseur selv, der fandt René Fallets roman „La Grande Ceinture“ og gik til René Clair med den fordi han frem for noget andet ønskede at spille en rolle som netop Juju. Det giver os håb om også i fremtiden at få den nye Pierre Brasseur at se. Han skal være velkommen.